

בעד מה אנחנו בעצם

תומכי הפתק הלבן הטביעו את חותמם על מערכת הבחירות, אבל כעת מתחיל המבחן האמיתי שלהם. מה צריך לקרות כדי שהמחאה תוליד תנועה שתשנה את המפה הפוליטית בישראל

מאת מזל מועלים

בוטה, ואני מאמין שזו תופעה שעשויה להביא להיווצרותה של מנהיגות רלוונטית שיש לה תשובות ושתדע לשלב את מדינת ישראל במרחב הערבי."

פתק לבן בארון

אשכנזי הצטרף לעתירה שהוגשה לבג"ץ בדרישה לספור גם את הפתקים הלבנים. את העתירה, שנדחתה בבג"ץ, יום הסוציולוג ר"ד לב גרינברג. גם גרינברג מאמין שתגדר את הפתק הלבן תגרום לשינוי, אך הדבר תלוי לדבריו בהתרחשות הפנימית בתוך מפלגות העבודה ומרצ. המחאה של תנועת הפתק הלבן היא קודם כל נגד ברק, אומר גרינברג, "אך היא גם נגד המערכת הפוליטית כולה, שלא העמידה מועמדים חלופיים. זוהי מחאה נגד המיליטריזם השולט עדיין בפוליטיקה, נגד פוליטיקה מושחתת, ונגד השיטה שלא איפשרה לאזרחים לבחור. אחרי הבחירות יישאר חלל ריק - חלל עצום שלא היה כאן מומן - והתארגנויות פוליטיות חדשות יצטרפו למלא אותו. לתפיש את ברק ושריד יצטרפו לשלם את המחור וללכת. יש כאן פוטנציאל לתנועת מחאה, כי אם שרון יקבל 60 אחוז מהקולות אך שיעור ההימנעות יעלה על 25 אחוז מבעלי זכות הבחירה, הוא בעצם יקבל רק 45 אחוז מקולות הבוחרים, וזו אמירה ברורה. "התהליך הזה מוכיח מאד את הרחוב הפוליטי של התנועת המחאה כ-1973, וכך גם הדישה שמנהיג ששכל צריך ללכת הביתה. בעיני ברק הוא כישלון מוחלט, וכי שלון לא אמור להיבחר פעם שנייה בדמוקרטיה. זה קורה רק במשטרים שהם לחלוטין לא דמוקרטיים. אני חושב שהדרישה שברק ילך הביתה רק תלך ותגבר. כבר עכשיו ברור שעם אנשי הפתק הלבן נמנים האינטימקטוראלים הערבים והיהודים בשמאל, המתנחלים שחוששים משרון, מאוכזבי העבודה ומרצ שתלו בברק תקוות והתאכזבו וצעירים שחברים בתנועות חברתיות. בעיני, הפתק הלבן הוא ראש גדול. זה צעד פוליטי ומחאתי. נדע שהצלחנו אם ברק ילך הביתה ולא תהיה ממשלת אחדות, וברור שלשרון אין מנדט מלא מהציבור. בטוח הארוך יותר, כשהתערערו תגבר, יהיה חשבון נפש בעבודה ובמרצ, ויעזבו כמה מנהיגים."

אשכנזי צופה גידול במספר תומכי תנועת הפתק הלבן, שכבריו, "פתאום רואים שהם עם וצריכים להתחיל ללכת". מטרת התנועה, הוא אומר, היא ליצור "סביבה נאר תה להתפתחותן של תנועות פוליטיות חדשות. יש לקבוצה הזאת פוטנציאל של תנועת מחאה גדולה, שתגיע את היווצרותה של תודעה קולקטיבית בקרב מתנגדי הממסד הפוליטי הנוכחי. אני חושב שכולנו מיי חלים לוח שבסופו של התהליך נוכל להציב מנהיגות רלוונטית לתקופה. כי הגענו לשפל שמסכן את קיומנו הלאומי, ומכאן אפשר רק לעלות."

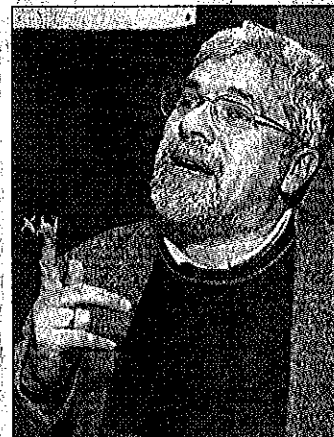
"בשונה מ-1973, שאז המחאה היתה הרבה יותר ממוקדת והתרכזה במחיר הנורא של המלחמה, היום המחאה נובעת מהשתרשותה של התוכנה שהממסד הפוליטי לא נותן תשובות רלוונטיות. הרומה בין שתי המחאות הוא שבשתייהן קיים מאפיין של אי מפלגתיות, שמבטא את תחושת החברה. כאיש שמאל אני מרגיש שאין לי מבטא פוליטי ממש, ואני חושב שמאז שתם עידן ארץ ישראל השלמה יש תחושה כזו גם בימין."

את החלטתו להצביע בפתק לבן קיבל אשכנזי לפני כשלושה שבועות, אחרי שיחה אישית עם אריאל שרון, שהתקיימה לבקש תו. "יציתי לשמוע ממנו על דרך חשבתי שהאיש יוכל לתת תשובות ענייניות, וסיכיי מנו על פגישה נוספת. אבל או התברר לי שכוחם של עוזריו גדול יותר מכוחה של האמת הפוליטית. מהפגישה אתו יצאתי עם יותר שאלות מתשובות, ואת המסר של ברק כבר הבנתי מוקדם מאוד. ההחלטה שקיבלתי היתה אישית, אבל ידעתי שאני לא לבד. אני עוקב אחרי תופעת הפתק הלבן והתרחי

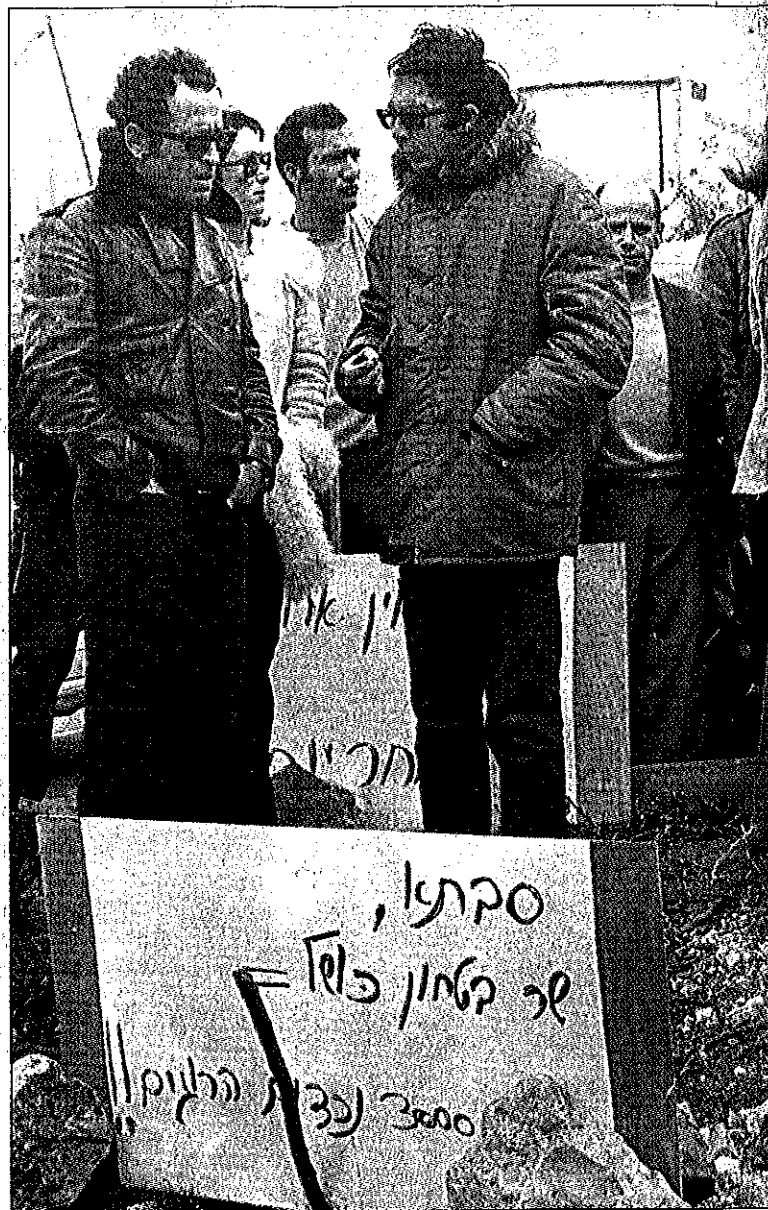
תצלום: דלי אברומי

יהודה שנהב: "יש סיכוי שבחצבעה הזאת תכריח כל מועמד לראש ממשלה לפתוח במו"מ מדיני עם ערביי ישראל"

תצלום: איתן זוס אשכנזי

לב גרינברג: "אחרי הבחירות יישאר חלל ריק, חלל עצום, והתארגנויות פוליטיות חדשות יצטרפו למלא אותו"

תצלום: פוסט אסקה

מוטי אשכנזי בהפגנת מחאה מול משרד ראש הממשלה בירושלים, 1974. "בשונה מ-1973, אז המחאה התרכזה במחיר הנורא של המלחמה, היום המחאה נובעת מהשתרשותה של התוכנה שהממסד הפוליטי לא נותן תשובות רלוונטיות"

לעשות מהלך. אני כועס גם על מרצ שמגנה מפסד להתמודד בתכתיב מלמעלה של יוסי שריר. התכתיב הזה ממשיך גם עכשיו. אני יודע שיש הרבה אנשי מרצ ששייכים לתנועת הפתק הלבן, רק שהם בארון כי מופעל עליהם מכש כבד. יש גם אנשי אקדמיה שחוששים, כי האקדמיה זה סניף של מרצ, זו רוח מרצ, רוח שהיא מאוד אשכנזית, מאוד חילונית ומאוד שונאת ש"ס". לדבריו גרינברג, שבועיים לפני הבחירות הבין "שהעסק אבוד": ברק לא יפרוש, פרס לא יתמודד מול שרון ושרון עומד להיות ראש ממשלה. "או החלטתי לשים פתק לבן, וכשהסתכלתי סביב ראיתי שבלי לשים לב צמחה כאן תנועה שלמה שמאמינה נמצאים בכל מקום בארץ, כי המחאה היא נגד המפסד לגות, והיא חוצה גיאוגרפיה, מעמדות ואי דיאולוגיה. המועמדים כפו עצמם על המפלגות, ואחר כך על הציבור. זו מערכת שפועלת לפי מניפולציה של כפייה. כאשר הבחירה היא בין ברק לבין שרון הביטוי הפרטי ליטי הדמוקרטי היחיד שנותר הוא תנועת הפתק הלבן. זו תנועה גדולה שאין לה קול כי לא סופרים אותו."

שהמקום הזה נוגע להם. הכל הפך לבצע כסף ולרדיפת ממון. המדינה החליטה לשים פס על האזרחים שלה. ויש פה אנשים שמאבדים את הביטחון בקיום המינימלי, והתגובה שלהם היא כעס, ופחד, והתנתקות, ושיתוק. "יכול להיות שרווקא הערבים הישראליים יגיפו את דגל המחאה. הם כמעט מיליון איש, ולהם גם מותר לעשות רעש. הם מוכי לים ומרוכאים, ואולי הם, באופן פרדוקסלי, יובילו את המהלך. בתוך התכרה היהודית כל קבוצה מתבצרת בתוך עצמה."

לטענת שטרית, הסיבה שהמחאה לא תפרוץ מתוך החברה היהודית בעוצה בש"ס: "ש"ס היא ספוג ענק של מחאה, היא השומר, שומר המקוף ככל השכונות, היא בולמת את המחאה ולא נותנת לה לפרוץ, כי היא דואגת שלאנשים יהיה את הלחם. זה מיליון איש שלא נותנים להם לפרוץ החוצה."

תצלום: אורנה אימיר, "כל העיר"

ויקי שירן: "האפשרות שמפה יצמח משהו חדש מותנית בכך שהפעם מחנה השמאל לא ייכנס לרוטינה הרגילה שלו"

לנסח מחדש את הקונספציה

ר"ד ויקי שירן, שחתומה אף היא על המר דעה הקוראת להימנע או להצביע בפתק לבן, מאמינה שלתופעת הפתק הלבן יהיה המשך אחרי הבחירות, ושהיא תונג על ידי השמאל היהודי והערבי ותפעל כתנועה חוץ-פרלמנטרית. "האפשרות שמפה יצמח משהו חדש מותנית בכך שהפעם מחנה השמאל לא ייכנס לרוטינה הרגילה שלו. אם בשמאל יבינו שקרה לנו משהו, שכל הקונספציה אינה רלוונטית, שצריך לנסח אותה מחדש, יכול להיות שהתהליך יימשך. כי ברור כשמש שהשמאל לא יכול לחזור לאמירות הישנות. ברק רחף את כולנו לקצוות, יש תחושה שהמנהיגות אטומה, שיש נתק עצום, ויש נחשול עצום שרוצה להזיז, לשנות, ולני ער את ההנהגה הזאת מהאטימות שלה."

חותם נוסף על המודעה, הסוציולוג פרופ' יהודה שנהב, אומר שההחלטה שלו לא להצביע אינה מבטאת מחאה. זו בעצם הצבעה מאוד פוליטית: היא נגד ברק, "שרפק את כל הסוגיות האורחיות", ובעד יצירת קול שלישי, והניסיון להכניס אותה לתכנית של תנועת מחאה אינו נכון."

לדעת שנהב, מרבית מצביעי הפתק הלבן והנמנעים הם ערבים, ותוצאות הבחירות יגרמו למנהיגי ישראל להבין, בפעם הראשונה, שהערבים אינם בכיסים, שיש להם קול עצמאי. שנהב טוען שעידן השוויון האזרחי בצורתו הישנה הסתיים, וכעת יש צורך להגיע להסכם מדיני בין מדינת ישראל לבין הנהגת ערביי ישראל. "יש סיכוי שבה צבעה הזאת ייפתח פתח למ"מ מהסוג הזה, שיכריח כל מועמד לראש ממשלה לפתוח במו"מ מדיני עם ערביי ישראל. היכולת לארגן כל כך הרבה אנשים שמצביעים בפתק לבן היא הודמנות היסטורית."

סמי שלום שטרית: "ש"ס היא ספוג ענק של מחאה. היא בולמת את המחאה ולא נותנת לה לפרוץ"

תחילתה של התפוררות

איש החינוך סמי שלום שטרית, שקרא בכמה מאמרים להחריש את הבחירות והתם, לצד כחמישים אינטלקטואלים נוספים, על המודעה שיוזם גרינברג בקריאה להצביע בפתק לבן, מתקשה להאמין שתנועת הפתק הלבן תוביל מחאה המונית, "אך ייתכן שזו תחילתה של התפוררות שממנה יכולים לצמוח כל מיני דברים. יש כאן דהילגיטימי ציה של כל המערכת. אנשים לא מרגישים